

Dopis Charty 77 pařížské revue "L'Alternative"

Vážená redakce časopisu L'Alternative,

v jednom z letošních čísel jste publikovali pod názvem "Sebekritika Charty 77" úvahu Martina Středy. Toto jméno není v seznamu signatářů Charty 77 a nezná je ani nikdo z okruhu přátel Charty 77. S uvedenou prací se nikdo neobrátil k signatářům Charty 77, ani k jejím předchozím mluvčím, ani k nám.

Nezbývá nám tedy než konstatovat, že v žádném případě nemůže jít o "sebekritiku Charty 77". Tento článek, Vámi uveřejněný, je zřejmě kritickými připomínkami někoho, kdo chce pod pseudonymem komplikovaně sdělit prostřednictvím zahraniční cizojazyčné publikace něco, co mohl prodiskutovat přímo.

Ani tomuto pseudonymu nikdo nemůže a také nechce upírat právo na zveřejnění kritických postojů, rozhodně to však nemůže být pod názvem "Sebekritika Charty 77", jak to učinil buď autor, nebo redakce Vašeho časopisu.¹

Pokud se týká obsahu zmíněného článku, mluvčí soudí, že stručná odpověď na tuto i jiné kritiky byla zhruba zahrnuta ve sdělení, podepsaném "Signatáři Charty 77" v září letošního roku.

Praha 25.11.1982

Dr. Radim Palouš
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

Ladislav Lis
mluvčí Charty 77

¹ Vysvětlení nedorozumění je toto : článek Martina Středy vyšel v českém (a zkráceném) znění ve *Svědectví*, číslo 66/1982 pod názvem "O hnutí občanské svépomoci — kriticky". Redakce revue *L'Alternative* požádala o právo překladu i přetisku a úvahu pak sama nadepsala "Sebekritika Charty 77", což je podstatný rozdíl oproti původnímu názvu a protest mluvčích Charty plně opravňuje. K vlastnímu obsahu článku Martina Středy viz dále příspěvek Jana Vladislava. Poznámka red. *Svědectví*.

Otevřený dopis

nejen těm, kdo v poslední době vyslovili dobře míněné připomínky k činnosti Charty 77, ale i všem těm, jimž není lhostejnou věc občanské odpovědnosti.

V poslední době se vyskytly hlasy, které z dobré vůle kriticky hodnotí dosavadní činnost Charty 77. Tak někteří soudí, že Charta 77 po celou dobu své téměř šestileté existence žije v iluzorní představě o tom, že je možné vést dialog s mocí, a jiní připojují, že bláhově věří v mocenské opětování svého stále zdůrazňovaného respektu k zákonnosti. Dokladem toho se zdá být ta skutečnost, že doposud na dopisy a dokumenty, které Charta 77 adresovala a adresuje těm či oněm reprezentantům mocenské struktury, nepřišla ani jediná úřední odpověď. To je smutná pravda, neznehodnocující však úsilí Charty 77. Neboť si asi málokdo ze signatářů Charty 77 dělal při svém veřejném přihlášení k této občanské aktivitě iluze, že moc ji má za partnera v dialogu, jemuž je třeba odpovídat. Charta 77 přece nevede dialog s anonymním mocenským aparátem, i když adresátem četných dokumentů jsou příslušná úřední místa, nýbrž s každým občanem našeho státu, ať už stojí výše či níže na žebříku našeho národního společenství, a tak se ztotožňuje či nikoli s aktuálním stavem věcí v naší vlasti. Proto pokračuje a musí pokračovat ve svém rozhorovu, který zdaleka není jednostranný, jak by se navenek mohlo zdát, nýbrž který tím, že je svědectvím občanské odpovědnosti, nalézá nemalé množství partnerů v hlasech svědomí, k nimž se obrací. Jakožto svědčení míří tedy dokumenty Charty 77 i k těm, kteří jí mezi obyvatelstvem "fandí", avšak sami sebe vyčleňují z občanské povinnosti svědčit, protože prý taková aktivita je nerozumně idealistická, že stejně nic nedokáže, že mocenskou strukturou stejně nepohne, že těch "svědků" je na to málo apod. Jako by nevěděli, že k tomu, aby bylo vydáno svědectví občanské odpovědnosti o ubližování bližnímu, o devastaci přírody, o problematickém hospodaření, o nedemokratickém reglementování, o zkostnatěném byrokratickém aparátu či o jiných pozoruhodných skutečnostech našeho společenského života, nejednou v historii lidstva stačil jediný pravdivý, spravedlivý, ale neustrašený a neoportunní hlas. I když byl třeba jen jeden, přece byl univerzální, byl za všechny.

Ano, Charta 77 akcentuje legalitu, ať už se úředně se zákony zachází jakkoli lehkovážně. Vždyť to, čím společenství Charty 77 vzniklo, byly podpisy na prohlášení, jímž se signatáři zavazovali stát za věci lidských a občanských práv. Nadto: Není právě zákonnost to, co má vázat lidskou libovůli? Legalita se ze své podstaty vymyká eventuálním momentálním nezákonným hnutím moci. Vždyť nespravedlnost např. zaměstnaných,

policejních či soudních šikan se posuzuje především vzhledem k dané soustavě zákonů. Říká se, že naše zákony jsou gumové. Pokud se ten či onen zákon vytrhne ze souvislosti a užije se podle pokynů těch, co stojí u kormidel mocenské struktury, tak, aby výsledek dopadl podle nadekretovaného přání, tedy takto jsou "gumové" všechny zákonné normy, a to všude na světě. Avšak zákonnost znamená respekt k celé soustavě našich zákonů a k nim patří přece též přijaté pakty o lidských a občanských právech a jim odpovídajících ústavní záruky, jakož i jiné legislativně závazné dokumenty. Každý jednotlivý zákon pak musí být poměřován vzhledem k celku všech zákonů, a to tak, aby jeden zákon nemohl být použit proti druhému zákonu, takže by ve skutečnosti likvidovaly jeho podstatu. Použití jedné zákonné normy nesmí být tudíž v protikladu k zárukám, které skýtá jiná platná zákonná norma. Naše dosavadní platná legislativní soustava stále ještě umožňuje usilovat o její dodržování, neboť zahrnuje všeobecně mezinárodně přijaté a morálně fundované principy lidské spravedlnosti, jakkoli byla již několikrát upravována podle dobových potřeb mocenské garnitury. Není snad zapotřebí připomínat, že Charta 77 se k legalitě hlásila právě v onom všeobecně závazném morálním slova smyslu a že v rámci historicky dané legislativní soustavy prosazovala právě ty zákonné podklady, k nimž se úřední místa hlásívají velmi nerada a jež se snaží vykládat a používat v posunutém duchu. Takže je snad zcela zřejmé, že si doposud Charta 77 žádné iluze co do aktuálního stavu nedělala a nedělá.

Na adresu Charty 77 bylo též poznamenáno, že je málo "buditelská". Není jasné, co se tím míní, když historická realita je taková, jaká je, když prostředky, které jsou k dispozici, jsou takové, jaké jsou, když cesta, která je dána oním původním prohlášením, pod něž se signatáři podepisovali a podepisují, je taková, jaká je. Charta 77 je nadále společenstvím lidí, kteří zdvihali a zdvihají svůj hlas ve jménu své občanské odpovědnosti za zákonnost, za lidskost, za slušnost, za skutečnou otevřenost kritiky a za to, aby byl dán a dáván průchod úsilí o pravdu naší situace v celku i částech, o spravedlnost pro nespravedlivě postihované, ať jde o větší či menší množství lidí nebo třeba i o jediného.

Shrnujeme : Kritici praví, že Charta 77 je málo buditelská, jiní, že je příliš legalistická, a jiní, že bláhově usiluje o dialog s mocí. Odpovídáme : Na masové buditelství nám situační danost neskýtá příslušné prostředky, i když si troufáme tvrdit, že buditelský ethos nechybí. Proti nezákonnosti nelze v duchu původního dokumentu Charty 77, jemuž jsme co signatáři zavázani, stavět násilí, nelze činit nic jiného, než hájit zákonnost resp. ty části naší právní soustavy, na něž současná exekutiva málo dbá nebo nedbá vůbec a které se týkají lidských a občanských práv. A konečně : Charta 77 nevede dialog jen s "mocí", nýbrž především se svědomím každého našeho občana.

V Praze v září 1982

Signatáři Charty 77